



УДК [398.332.416:398.8](=161.2)"2022/2024":801.81
DOI <https://doi.org/10.15407/nz2024.01.220>

РІЗДВЯНІ ВІНШУВАННЯ 2022—2024: ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИКИ*

Вікторія ЗАВАДСЬКА

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6411-4926>

кандидатка філологічних наук, доцентка, кафедра української мови, літератури та культури, факультет лінгвістики, Національний технічний університет України; «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Берестейський проспект, 37, 03056, м. Київ, Україна, e-mail: ptits@ukr.net

Viktorii ZAVADSKA

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6411-4926>

Ph. D. in Philological Sciences,
Associate Professor of the Department of Ukrainian Language, Literature and Culture,
Faculty of Linguistics,

National Technical University of Ukraine;

«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»,

37, Beresteyskyi Avenue, 03056, Kyiv, Ukraine,

e-mail: ptits@ukr.net

Розглянуті різдвяно-новорічні віншування (колядки, щедрівки, тексти привітань) часу повномасштабного вторгнення РФ в Україну, проаналізовані особливості поетики цих творів, специфіка функціонування, способи ретрансляції. Метою статті було, розглянувши усі перелічені особливості, порівняти сучасні воєнні віншування із традиційними творами, проаналізувати природу новацій, дійти висновків щодо особливостей побутування творів цього жанру в інтернеті та їх фольклорної природи.

Актуальність матеріалу обумовлюється тим, що ми досліджуємо живий процес новітнього фольклоротворення, коли не лише з'являються нові тексти на народні мелодії, але активно піддаються змінам традиційні твори, наповнюючись новими образами, локалізуючись у часі. Міркуємо над проблемою, чи можна вважати авторські зміни фольклорними; зауважуємо на різниці між «фольклоризмом» та «фольклоризацією» твору; доходимо висновків, що твір тоді вважається фольклорним, коли він сприймається народним середовищем як «свій» і починає передаватися, набуваючи при цьому змін, доповнень чи скорочень — фольклоризується.

Ключові слова: російсько-українська війна, колядки війни, щедрівки війни, віншування війни, поетика колядок, український фольклор, фольклоризація, фольклоризм, традиційна колядка, інтернет-фольклор.

* Матеріали статті частково були представлені в усній доповіді «Особливості українських зимових віншувань 2023 року» на Міжнародній науково-практичній конференції «Чотирнадцять фольклористичні читання, присвячений професору Лідії Дунаєвській» 22 квітня 2023 року.

CHRISTMAS CONGRATULATIONS 2022—2024: FEATURES OF POETICS

The article examines the Christmas and New Year greetings (carols, Christmas songs, congratulatory texts) at the time of the full-scale invasion of the Russian Federation into Ukraine, analyzes the peculiarities of the poetics of these texts, the specifics of their functioning, and methods of retransmission. The purpose of the article is to consider all the listed features, compare modern military greetings with traditional texts, analyze the nature of innovations, and draw conclusions about the peculiarities of Christmas carols on the Internet and their folklore nature.

The relevance of the material is determined by the fact that we are investigating the living process of the latest folkloric creation, when not only new texts for folk melodies appear, but traditional carols are actively changing, being filled with new images, localized in time. We discuss the problem of folklore; emphasize the difference between «folklorism» and «folklorization» of the text; we conclude that the text is to be considered folklore when it is perceived by the folk environment as natural and begins to be transmitted, acquiring changes, additions or reductions at the same time — it is folklorized.

Keywords: Russian-Ukrainian war, war carols, war Christmas songs, war congratulation, carol's poetry, Ukrainian folklore, folklorization, folklorism, traditional carol, Internet folklore.

Вступ. В умовах повномасштабної війни, яку російська федерація веде проти України, надзвичайно важко зосередитися на питаннях науки (*тут і далі назву країни-агресора, а також попереднього державного утворення 1922—1991 років пишемо з малої літери*). Проте дослідники, зокрема фольклористи, не просто продовжують працювати, але й збільшили зусилля щодо запису та збереження традиційного фольклору і неофольклорних витворів часу війни. Ми приєднуємося до колег і спробуємо проаналізувати особливості різдвяних та новорічних вітшувальних 2022—2024 років. Колядки, щедрівки та вітшування воєнної пори дещо відрізняються від традиційних. Отже, метою нашої роботи є, розглянувши поезику вітшувальних воєнного часу, виокремити та пояснити природу новацій у цих творах, а також порівняти сучасні й традиційні словесні формули, характерні для цього жанру української календарно-обрядової поезії.

Дослідженням колядок та щедрівок займалися Михайло Максимович, Микола Костомаров, Ксенофонт Сосенко, Іван Франко. Сьогодні ці пісні збирають, видають та вивчають відомі фольклористи сучасності: Микола Дмитренко, Оксана Кузьменко, Руслан Марків, Святослав Пилипчук, Василь Сокіл, Ганна Сокіл та ін.

Матеріалом для розгляду є не лише традиційні колядки та щедрівки, актуалізовані під сучасні потреби, але й тексти вітшувальних, відеозаписи, текстові повідомлення — словом усе, що має привітальний характер і є новітнім фольклором. Джерелами наших пошуків здебільшого були соціальні мережі (ТікТок, Facebook), тексти приватних повідомлень, месенджери (Viber, Facebook-месенджер), де люди вітали один одного зі святом, маючи на всіх однеєдине бажання — Перемога!

Актуальність матеріалу обумовлюється тим, що фольклор (якщо він не створювався на державне замовлення, як це було заведено в радянському союзі) завжди відбивав народну реакцію на події, був своєрідним маркером ставлення людей до того, що відбувається. Сьогоднішня ситуація війни з РФ не є винятком: маємо величезний масив усної творчості, що демонструє народні настрої, думки, сподівання і прагнення.

Основна частина. Конкретизація термінологічного апарату. Сучасні фольклорні твори дещо

змінюють традиційну форму побутування та розповсюдження: сьогодні зразки фольклору тиражуються в соцмережах, що обумовлює наявність особливих рис. Перш за все, такий твір має першого автора, якого, хоча й важко, але можна встановити. Йдеться не обов'язково про автора-творця, можливо людина просто «виклала в інтернет» те, що чула «десь колись від когось» (і тут ще постає питання часової ідентифікації та характеру змін), але, за логікою функціонування соціальної мережі, саме ця персона, останній адресант, стає вихідним джерелом інформації.

Проблема авторства полягає ще й у тому, що користувачі соцмереж, виступаючи ретрансляторами, нерідко декларують хибне авторство, тоді як твір міг бути лише змінений заявленою людиною або й цілком запозичений, але для нас цікаво, що він у такому випадку функціонує як звичайний фольклорний зразок. Постають полярні питання: чи можна взагалі вважати подібний витвір народним (тобто фольклорним), чи відносити його до літературної творчості?

У такому контексті можемо виділити три різновиди текстів вітшувальних:

- традиційний фольклорний текст, актуалізований під нинішній час і події в результаті *колективної творчості* (коли зміни очевидні, але ми не можемо визначити їх автора);
- традиційний фольклорний текст, який доповнюється *авторськими рядками* і в такому вигляді або з ще більшими змінами тиражується у соцмережах;
- початково авторський текст, який формально і функціонально відповідає усній народній традиції, а тому підхоплюється народом і змінюється у процесі ретрансляції — фольклоризується.

Усі три випадки відрізняються, але вважаємо, що цей матеріал має риси фольклорного твору, починаючи від жанрових особливостей: поезики словесних формул, образності, форми втілення та побутування, ритміки, обрядово-ритуальної регламентації, та закінчуючи творцями/виконавцями/носіями, адже продукують ці твори не письменники чи літературознавці, а люди різних професій, ніяк не дотичних до літературної творчості.

Отже, під *фольклоризацією* будемо розуміти процес, коли вихідний твір (видозмінений традиційний фольклорний або авторський) сприймається народним середовищем як нативний і починає виконуватися або передаватися із доповненнями чи незначними

варіаціями, перекручуваннями, замінами слів чи словосполучень тощо у контексті обрядово-ритуальної традиції. Цей процес, з нашого погляду, не має того негативного значення для народної творчості, коли з авторського тексту роблять стилізований покруч — явище, відоме як «фольклоризм» — оскільки тут, на відміну від аналогічних прикладів радянського часу, немає штучного втручання чи стимулювання з метою пропагандистсько-агітаційною: твір виконується на відому народну мелодію, поширюється людьми через свою природність, а це робить його привабливим, даючи змогу набутти варіантів й миттєво втратити авторство. Авторський твір, що пройшов процес природної фольклоризації, називатимемо *фольклористичним*.

Дослідженням взаємодії авторських та фольклорних творів займається чимало сучасних українських фольклористів: Олександра Бріцина, Інна Головаха-Хікс, Ірина Грищенко, Людмила Іваннікова, Олена Івановська, Любов Капониця, Руслан Марків, Олеся Наумовська, Святослав Пилипчук, Олена Чебанюк та ін.

Видатна українська дослідниця фольклору ХХ—ХХІ ст. Оксана Кузьменко на прикладі стрілецьких пісень ґрунтовно проаналізувала процес фольклоризації авторського твору, а її висновки є актуальними для сучасних воєнних колядок та щедрівок. Так вчена зазначає, що фольклоризації набували зокрема ті твори, у яких відбивалися загальні світоглядні патерни, актуальні на той момент, які «...відображали переживання маси людей, пов'язані зі значними суспільно-історичними подіями...» [1, с. 116]. Окрім цього, у сучасних віншуваннях бачимо ще одну рису, на якій зауважує фольклористка: нівеляція ознак літературного походження твору. Заміна авторських слів чи образів народними; узгодження із традиційною народнопісенною символікою; варіативність, пов'язана із ситуацією, — усе це «локалізує» твір у часовому вимірі, актуалізує його [2, с. 40]. Так у традиційній колядці співають: *Ірод-цар за Христом ганявся. Він з Ним дуже побивався. На сиделці не вдержався, з кобильчини відірвався — І упав на діл — і тут же подають сучасний варіант: путінгад за Києвом ганявся. Він за ним дуже побивався. На посаді не вдержався, із посади відірвався — Та й упав в лайно...[3].* Або маємо такі варіанти:

Колядую, колядую, Генератор вухом чую / Колядую, колядую, Генератор носом чую / Колядую, колядую, Перемогу нашу чую. При цьому виконавці або транслятори самостійно обирають рядок для заміни — тобто не йдеться про «штучну фольклоризацію», оскільки поширення творів у тому чи іншому вигляді повністю залежить від бажань та можливостей людей. Фольклористичний твір: 1) може мати конкретного автора/переробника, який свідомо чи несвідомо наслідує традиції народної творчості; 2) розрахований на широкий загал і подальшу ретрансляцію; 3) розповсюджується через соціальні мережі та месенджери у різних формах (письмово чи в усному виконанні) із незначними змінами — тобто набуває ознак колективної творчості; 4) функціонує так, що його авторство ігнорується користувачами, кожний сприймає його за частинку «своєї» історії, — фольклорне середовище приймає й «обробляє» твір, що є незаперечним доказом його актуальності та побутування у площині колективної міфологічної свідомості.

Доказом фольклорної природи творів, які ми розглядаємо, є їх: варіативність; наповненість повторюваними сталими формулами, притаманними народним творам; колективний характер сприйняття й розповсюдження, коли автор не є важливим для тих, хто «репостить» текст, відео тощо.

Загалом співвіднесення і взаємовплив авторського та фольклорного тексту залишається одним із найбільш актуальних і дискурсивних питань сьогочасної науки, оскільки, навіть за наявності автора, твір, поширюючись соціалмережами, нерідко видозмінюється, доповнюється, пародіюється, вихідний текст «розмивається» — тобто буквально на очах відбувається фольклоризація початково авторського твору. Дослідниця інтернет-фольклору Ірина Григоренко пише: «Інтернет-фольклор, створений користувачами мережі, як і класичний фольклор, є безавторським. Навіть якщо і можна віднайти автора (реального чи такого, що використав нікнейм), то сам принцип функціонування інтернету вже априорі передбачає вільне і неконтрольоване поширення цих творів під іншими іменами, на інших сайтах із додаванням іншого тексту, окремих деталей, які створюють варіанти першопочаткового тексту» [4, с. 72]. Отже, якщо автор використовує народну традицію щодо жанру, ритму, мелодики, образності тощо, —

авторство стає неважливим, адже користувачі, поширюючи відео або текст, ніби долучаються до його творення, неусвідомлено імітуючи природний фольклорний процес.

Універсальність сучасних віншувань. Сучасні віншування відрізняються від традиційних насамперед способом поширення. Частина з них, як і раніше, виконується «наживо» для слухачів, та, оскільки з'явилися технічні можливості привітати людей на відстані, ними активно користуються. Це має свої позитивні та негативні сторони, про які скажемо нижче, але загалом такий різновид привітання є сьогодні надзвичайно популярним.

Власне призначення твору — привітання-побажання гараздів на майбутній рік — передбачало наявність певних структурних елементів, пов'язаних із побутуванням жанру. Перше — це обов'язковий адресат, напівказковий пан-господар та члени його сім'ї. Нерідко колядки виконували для конкретної людини, тоді у віншуваннях могли використовувати її ім'я, що робило текст адресним. Сучасні привітання, навпаки, тяжіють до знеособлення, узагальнення. Сьогодні люди віддають перевагу не стільки особистісному спілкуванню, скільки кількості охоплених адресатів, тому й тексти привітань частіше обирають універсальні, які можна одразу надіслати людям різного віку, статусу, статі або опублікувати як відео в мережі, де його побачить багато людей. При цьому окремі слова чи вирази можуть перероблювати, щоб надати текстам ширшого призначення. Отже, особа адресата нівелюється, «розмивається», але в умовах війни це сприймається абсолютно інакше: деіндивідуалізація замінюється семою згуртованості, а повторювана у багатьох привітаннях фраза «У нас бажання на всіх одне — Перемога!» — стала формулою-замовлянням, і навіть була використана як рекламний слоган торговельних мереж напередодні 2023 року.

Друга традиційна особливість жанру — це наявність сюжетної основи, яка «цементує» все дійство, пропонуючи правильну космогонічну модель, визначаючи місце в ній «цього дому» та його мешканців. У традиційному віншуванні у чинній реальності за допомогою сюжету твориться ідеальний (міфологічний) світ, до якого адресати віншування потрапляють за посередництва обрядової пісні, стаючи персонажами-учасниками фантазмагорії.

Правильно розіграна вистава-віншування є запорукою майбутнього щасливого річного циклу. При цьому передбачається, що господарі мають відіграти свою роль: гідно прийняти щедрувальників/колядників, відповісти традиційними ж формулами, запросити до хати, погостувати. Сьогодні, а надто в умовах війни, українці загалом позбавлені такої можливості. Проте там, де воєнні дії не ведуться, а віншування відбувається «наживо», традиція почасти зберігається. Більше того, є відомості, що українці, які виїхали до інших країн на початку повномасштабного вторгнення, також дотримуються традиційного рольового сценарію. Наша респондентка, Н. К. (92 роки), перебуваючи у німецькій Баварії, у грудні 2022 року розповідала, як разом з іншими українцями накривала стіл зі святковими наїдками для місцевих колядників, що прийшли вітати їх із Різдвом.

Третім обов'язковим моментом є побажання, актуальне як для цього адресата, так і для будь-якого слухача. Це завершальна частина, що має магічно-прикладне значення й фактично є замовлянням «на добро» у наступному році. Тут, мабуть, найбільше характерних сталих формул на кшталт «Віншуємо вам з Новим роком!», «Хай у новому році щастя/перемога буде на нашому боці!», «З Новим роком вас! З Різдвом!». Відмінність між традиційними та сучасними варіантами полягає в тому, що до побажань-благословень сьогодні додалися ще прокльони-побажання ворогам: «Віншуємо вам, добрі люди! Нехай Бог і Божа поміч буде! Хай кожної днини, кожної хвилини Бог благословить, а клятий москаль нехай згинє!» Отже, наявність сталих народнопоетичних словесних формул, як було сказано вище, є ознакою власне фольклорного твору.

Традиційні елементи у сучасних віншуваннях. Насамперед зазначимо, що у більшості сучасних зимових календарних пісень збережено традиційну ритмомелодику, структуру та образність — тобто за основу взято давні народні твори. Найчастіше змінам піддають саме текст: до традиційної колядки або щедрівки додають сучасні змістові моменти, тоді як характерна мелодія залишається. Це може бути пов'язано із доісторичною традицією, коли музика була винятково обрядовим явищем, отже, мелодії календарно-обрядових пісень

ставала знаком для вирізнення «свого». Відсутність подібної функції у традиційній колядці пояснюється не лише відсутністю технічних можливостей, але й сприйняттям її як нормативної складової поведінки індивіда. Оскільки в сучасній Україні маємо наслідки боротьби тоталітарного режиму з народною культурою, знищення споконвічних звичаєвих норм, до чого додаються ще й процеси глобалізації культури, а також ідеологічний вплив з боку РФ на тимчасово окупованих територіях, — то сьогодні, на превеликий жаль, маємо неоднозначне ставлення до проявів народної культури, у тому числі — до віншувань.

Образ ворога у колядках присутній, але без деталізації, опису чи паралелізму. Швидше констатується факт його наявності, реальна загроза, із якою доведеться боротися, і яку неодмінно треба перемогти. Зауважимо, що традиційно у віншуваннях не застосовується лайка, попри те, що вульгарна й обсценна лексика є важливим елементом сміхової народної культури. У жанрі календарно-обрядових пісень зимового циклу абсолютно неможливе вживання чогось подібного, адже йдеться про народження Божого Сина, чергове народження-творення світу, а з ним й усього суцього. У віншуваннях часу війни цей принцип загалом зберігся, проте є приклади, які активно розповсюджувалися у месенджерах, де застосовується прийом «зниження», згрублості щодо путіна та його поплічників (тобто конкретних ворогів):

*Коляд-коляд-колядин!
В світі дурень є один.
В бункері сидить давно,
І воняє як гімно!
В нього є тік-токер Дон
Просто штопаній condom!
Ми обом бажаєм вмерти
А про них всю пам'ять стерти!
А кацапам на Різдво
Щоб вернулось все добро!
Що летіло і взривалось
І щоб кожному дісталося!
Українцям вільно жити
Між собою нам дружити!
ЗСУ допомагати
В перемогу віру мати!!! [7].*

Цей же прийом висміювання бачимо, коли ворогів описують через зображення якоїсь однієї харак-

терної риси, що маркує в народній свідомості усіх москалів, як бачимо це у бойківському віншуванні: *Вби' не крали в вас зарази чайники і унітази [8]*. Образотворчий словесний ряд *зарази — чайники — унітази* створює цілком прозору асоціацію і має комічно-знижувальний ефект цілком у дусі народної сміхової культури. Таке застосування сміхового елементу має кілька пояснень. У прозових оповідних жанрах фольклору ставлення до ворогів здавна могло проявлятися у зниженому, сатиричному зображенні ворога [9, с. 128; 2, с. 7], що власне й бачимо у наведеному прикладі.

До того ж, сміховий елемент був і залишається потужним механізмом психологічного впливу як на ворога, так і на самих себе: сміх нейтралізує страх (цей важливий принцип був виведений ще радянським дослідником фольклору та міфології Володимиром Проппом, а згодом розвинутий у роботах українських вчених Олени Таланчук, Оксани Шалак). Про це ж, посилаючись на психолога Льва Виготського, пише Оксана Кузьменко [1, с. 143].

Окрім двох попередніх пояснень, є ще одне: далеко не всі сучасні українці розуміють сакральне значення Різдва і наступних зимових свят, тому й ставлення до колядок та щедривок, особливо на Сході України, є неоднозначним. Відбувається десаκραлізація, коли у текст, окрім урочистого прославлення, намагаються вкласти актуальні поточні події, а також свої сподівання на подальші позитивні зміни — риси магічного замовляння. У наведеному вище цілісному прикладі якраз бачимо традиційну структуру: сюжетотвірний образ із наступним побажанням. Отже, сатиричне зображення ворога впливає, перш за все, на протагоністів (піднімає бойовий дух, змальовує ворога як нікчемного, дає надію на перемогу), а сміхова культура в цілому може вважатися складовою інформаційної війни, тому подібні віншувальні тексти є позитивними, хоча й поодинокими.

Загалом у колядках вороги традиційно «кляті», «люті», «прокляті», такі, яких треба «гнати з хати» (тут застосовано синекдоху: «хата» — це вся українська земля). Може вживатися етнонім «москалі», який також є характерним народним образом-маркером, або, значно рідше, традиційно-лайливе «кацап», як у попередньому прикладі:

*Стане мир на всій землі
Згинуть кляті москалі [10].*

Або:

*Най кожної днини, кожної хвилини
Бог благословить, а клятий москаль нехай
згинє! [11]*

Або:

*Оживе хай вся земля
Без сусіда-москаля.
Щоб москаль і москалиха
Не творили більше лиха —
Скастрував би їх Господь,
Їхню душу, їхню плоть [6].*

При цьому слово «москаль» застосовують саме як «пристойне», нетабуйоване означення, що також можна сприймати як данину сакральному жанру, у якому не заведено застосовувати вульгаризмів. Також застосовують цілком сучасні офіційні позначення ворога: *...Тож хай вср...тяться окупанти, Здохнуть всі колаборанти, Свинособи хай падуть — ЗСУ в наступ підуть [31].*

У віншуваннях 2022—2023 ворогів часто називають *орками, орчою зграєю/ордою*. Цей образ потворних підземних істот, яких створювали для війни та вбивства, із творів Джона Рональда Руела Толкіна став у сучасній популярній культурі втіленням усього руйнівного, дурнуватою, сповненою ненависті до світла — квінтесенцією зла, що власне і демонструє армія рф. А в одній з авторських колядок бійця ЗСУ, яка насправді є дуже цікавим зразком компіляції видозмінених фольклорних творів різних жанрів (колядки, замовляння, прокльону), згадується навіть їх керманіч — маг Саруман Білий:

*<...> Є проблема лиш одна —
З кацапії йде до нас чума,
Саруман Білий наступає.. [12]*

Проте із часом, який пройшов від початку повномасштабного вторгнення і донині, маркування російських вояків як *орків* стало менш поширеним. Можливо, цьому сприяли звернення акторів, що знімалися у фільмі «Володар перстенів», зокрема Сала Бейкера, із проханням не називати ворогів *орками*, оскільки навіть ці створіння вважають негідною себе поведінку росіян на окупованих територіях [13].

Варто зазначити, що у віншуваннях 2023—2024 року спостерігається значно менша стриманість, ворога вже називають «*ординцями*», «*поганцями*», «*триклятими*», «*москальською зграєю*», «*лайнм кацапським*», «*свинособаками*».

Звернення до божественних сил по допомозі. Показово, що факт майбутньої перемоги сприймається як кармічний — це праця, яку будь-що потрібно виконати задля подальшого гармонійного існування Всесвіту, й іншого шляху немає. Тому, звертаючись до Бога, водночас простять у адресатів віншування не традиційної для колядників винагороди, а того, що потрібно сьогодні:

*Нам не треба пива й квасу —
Дайте нам боєприпаси.
Самі краці в нас коляди,
Коли «Гради» є й снаряди.*

<...>

*Ти, Ісусе, Син Божий,
В перемозі нам допоможи!
Ти любиш люд, Ти є Благий,
Бо сьогодні час для нас не є простий! [14]*

Ще раз наголосимо, що до ворога, як до збірною образу, ненависть виказується доволі стримано, а відверте презирство та висміювання відбувається щодо цілком конкретних осіб — очільників ворожої орди. Гадаємо, це є свідченням загального розуміння того, що ворог є небезпечним і потужним, здолати його можна не самими лише людськими намаганнями, але звернувшись до Божественних сил, як бачимо це у наведеному вище прикладі.

*З нами правда й віра в Бога —
Тож за нами й перемога!*

Цю думку підтверджують не лише різдвяно-новорічні віншування, але й творчо-інформаційний потік геть різних жанрів, де йдеться про звернення до Бога, молитву, як розмову із Ним, прохання про заступництво. Ілюстрацією цього є численні дописи у Facebook та наукові статті-дописи нашої шановної колеги Людмили Іваннікової, яка, серед інших дослідницьких інтересів, вивчає молитовну та літургійну традицію українців (зокрема хочемо згадати її допис від 18 квітня 2022 року у Facebook із біблійним заголовком «І ворог сам себе порубав») [15].

Інший приклад — це аматорські поезії, яких так багато в інтернеті. Хочеться зазначити, що такі твори за два роки війни усе більше нагадують фольклорні. Дозволимо собі навести повний текст вірша Людмили Горової, де виразні атеїстично-іронічні мотиви перебиваються власне фабулою розмови-апеляції до Бога:

Привіт. Що там, як ти там, Боже?
 Та знаю, чувак, бути цього не може:
 Я в тебе не вірю, і опа — «привіт».
 Ну, бачиш, такий дурнуваний цей світ.
 Його, кажуть, ти створив, нібито? Ні?
 Із глини чи ще там якоїсь дурні.
 Ти думав, скажи мені чесно, чувак,
 Що все воно скотиться в лютий бардак?
 Що «око за око» і «брат проти брата» —
 Фігня поруч з тим, що от, нам розгрібати?
 Ну, ладно. Не парся. У мене питань
 До тебе немає, бо я без вагань
 Відколи себе пам'ятаю і доти,
 Поки я ще тут — то твоєї роботи
 Цуратись, ховатись — ну зовсім не звик.
 Як там у вас кажуть? «Блажен чоловік..»?
 Я, Боже, усе, що хотів — усе маю.
 Не прошу собі, не очікую раю.
 Мені — як іде, знаєш, норм все і ок.
 Прошу за старих. За дітей і жінок.
 За птицю й худобу. За псів і котів.
 За хлопців своїх, хто з Бахмутських боїв
 Так хочуть живими вернутись додому.
 Вони ж в тебе вірять крізь розпач і втому.
 І в мене. Вони мені всі — як брати,
 А ти — ти ж дивися, їх не підведи.
 Наш медик не вірить. Ти знаєш, авжеж.
 Але і за нього прошу в тебе теж.
 Чувак... Ти що, плачеш?.. Та ладно. Ну, ось..
 У очі дивись! Я сказав — прорвемось! [16]

Протягом літніх-осінніх місяців 2022 року нам неодноразово доводилося чути з вуст капеланів, що «на фронті немає невірнучих», а у дописах і мемах соцімереж бачимо пряму антитезу путін — Бог: *Народ, який стоїть на колінах перед путіним, ніколи не перемаже народ, який стоїть на колінах перед Богом!*

Звернення до Бога часто з'являлося на різдвяно-новорічних мережеских листівках та усних вітаннях:

Коли зоря зійде,
 Святвечір надійде,
 Попросимо у Бога швидкої
 Перемоги!
 Ісусе, просим нині,
 Дай миру Україні!
 Христос ся рождає!!! [17]

У такий спосіб висловлюється віра українців у силу молитви та божественне втручання, а російські агресори — цілковите й абсолютне зло, нелюдські створіння, повний аналог мордорських орків — проти-

ставляються світлому високому небесному началу, до якого зрештою й звертаються по допомогу колядники, не забуваючи при цьому й про власні зусилля:

Щоб ми орків всіх побили
 І спокійно мирно жили [10].

У вже цитованій пародійній колядці боець наголошує на займеннику «ми»:

Але МИ зробимо усе,
 Щоб повітряна тривога
 Перейшла до Таганрога,
 До Москви і Курська,
 До Самари та Іркутська... [12].

Окрім Бога, Ісуса Христа, Богородиці звертаються й до традиційних святочних заступників: Коляди, Маланки, Василя, Святого Миколая:

Хай Василя і Маланки
 Спинять їхні дрони й танки,
 І нехай у Щедрий вечір
 Закуцубнуть в холоднечі [18].

Миколаю, Миколаю, повсякчас нам помагай!
 Чудотворцю Миколаю, я тебе прохаю:
 Помагай військовикам бити москальську зграю!
 В ратних подвигах сприяй,
 від ворожих куль остерігай!

Чудотворцю Миколаю, я тебе благаю:
 Українців захищай, подолать лукавство і розбрат світ ти научай!
 Україну на віки сохрани й оберігай!

Миколаю, Миколаю, повсякчас нам помагай! [19]

У колядці з Білоцерківщини бачимо рядки:

Щоби орки повтікали
 І доріг до нас не знали!
 Попрохаєм Коляду,
 Забери від нас біду!
 На болото віднеси,
 Там з мішечка потруси!
 До кремля неси остачу,
 Щоби бункерна та кляча
 З'їла тую всю біду
 Й опинилася в аду! [20]

Образ України у колядках та щедрівках має кілька трансформацій: це і міфічний світ, і рідна земля, і персоніфікація жіночості й кохання, а також материнського начала. Розглянемо кожний із цих варіантів.

Дія колядки розгортається у міфічному просторі, початок нового циклу передбачає не просто оновлен-

ня, але народження нового світу, а обрядова пісня є обов'язковим елементом цього космогонічного процесу. Новостворений світ завжди є ідеальним, і всі учасники обрядодійства обертаються у ньому. Для воєнних віншувань характерним є розширення кордонів: двір, господа традиційної колядки переростають у цілу країну — Україну, яка сприймається як спільний дім. Глобальне усвідомлення України, як «моєї землі», без регіональних прив'язок, у колядках проявилось як сакралізація не локального простору, а території цілої держави. І якщо у традиційній колядці в єдності намагаються усе ж вирізнити характер представників кожного регіону (*Тутки лемки співають, подоляки їм грають, Волиняк щось міркує, бойко легко танцює, Полтавець плясає, гуцул трембітає...*), то у сучасних віншуваннях цього уникають або ж подають наприкінці додаткову строфу, що акцентує на єдності усіх українців:

*Ісусе маленький і Пречиста Мати,
Дозвольте Україні кращу долю мати [21].*

Йдеться про право усіх українців бути на рідній землі, і саме це, а не спільне свято, об'єднує. Так, в авторському щедруванні [22] перелічено різні міста України, яким зичать перемоги й миру. Застосовуючи персоніфікацію й синекдоху, автор створює у уяві слухача карту України, де кожний топонім уособлює частину українського народу:

*Сію, сію, посіваю,
Я велику руку маю.
Я пшеницю взяв під пахву,
Щоб стояв незламний Бахмут.
Сію сильно по кордони,
Щоб почули це й в Херсоні,
Щоб тепло було в квартирі,
Щоб світився мирно Київ.
Щоби в Харкові і Львові
Люди тішилися волі.
Сію силу для удару —
Хай дійде до Соледару <...>
Сію сіянням простим,
Сію там, де зараз Крим <...>*

Загалом художній прийом метонімічної кумуляції є характерним для фольклору і народної сміхової культури, як бачимо це в іншому, ймовірно авторському, але, без сумніву фольклоризованому (за кількістю поширень в інтернеті) віншуванні, де, через перелік страв з різних регіонів України створюється картина єдності народу:

*Застелить столи дубові,
Та такі, щоб з краю в край,
Із херсонської пшениці
покладить там коровай,
Рибки доброї з Одеси
та ікри хоч пів відра,
І смачну донецьку рульку,
Добру юшку із Дніпра,
До борщу із Тернопілля —
щоб черкаські пампушки,
І мазурики волинські,
і полтавські галушки,
Ще би київські котлетки —
неодмінний свята знак,
Та сластьони слобожанські,
запорізький капусняк,
Дерунів поліських миску,
із калини пирогів,
Та щоб плячків найпишніших
передав нам княжий Львів,
Та вареників макітру
із шкварками аж до дна,
Та налейте повний глечик
закарпатського вина, —
Хай засяде вся родина
за багатим цим столом!
Хай святкує Україна!
З Новим роком вас, з Різдвом! [23]*

У поетичному світі віншувань Україна перетворюється на місце, де народжується «воля, доля» — усе, що чекають від Месії, який з'являється на світ у цій таки землі, а український народ, що б'ється зі світовим злом, стає обранцем, якого захищає сам Господь.

*Добрый вечір тобі,
Пане-господарю!
Радуйся! Ой, радуйся, земле,
Твій народ відродився!
Гей, повстане скоро
Вільна Україна!
Радуйся! Ой, радуйся, земле,
Твій народ відродився! [24]*

Персоніфікація України як антропоморфної істоти — жінки-матері, дружини, дівчини — є у багатьох жанрах усної народної творчості. Колядки не виняток: *Україна най живе! Дай їй, Боже, здоров'є!* — говориться у традиційному святочному віншуванні. Проте у колядуваннях та побажаннях 2022—2024 років Україна виступає воїтелькою, яка переможе і вижене ворогів:

Миру, сміху і любові,
Щоб усі були здорові,
Щоб Україна перемагала
І ворогів із дому гнала! [25]

Хай закінчаться тривоги
Та настане Перемога!
Щоби в мирі Україна
Прославляла Бога! [26]

Загалом образ Матері, неньки-України сприймається не лише як Оранта-оберіг, але як персоналіфікація Богоматері, яка сама потребує захисту

...Щоб у полі була нива, Україна всім на диво
Гордо встала із колін, Богу стала на поклін.
Попросила в Бога миру, людям —
доленьку щасливу [6].

Ой радуйся, Україно!
ЗСУ переможе! [24]

Загалом дуальність є характерною рисою образу Мадонни у світовому мистецтві — міфологічна традиція, яка триває від палеоліту, коли Велика богиня вважалася подателькою життя і смерті, юною дивою і старою бабою, гарною та потворною, доброю і злою і т. ін. Сильна, мужня, благочестива, духовно незламна, Богоматір залишається земною жінкою, яка любить своє дитя, страждає через його місію, але покірно приймає тяжкий хрест Обраної, Матері Месії. Таке поєднання ніжності й сили викликає зворушення та повагу водночас. У колядках та інших жанрах фольклору українців зберігається чіткий образ: Україна — ненька-захисниця — Богоматір, яку має захищати Сам Господь. Сьогодні сюди додався образ Страдниці, раніше більше присутній в авторській поезії. Ось колядка часів Другої світової війни «Сумний Святий вечір в сорок сьомім році...», адаптована під події сучасні, наводимо один із численних варіантів:

Сумний Святий вечір
В двадцять третім році —
По всій нашій Україні
Плач на кожнім кроці...
Як на небі зірка
Почала сіяти,
Почав нарід до святої
Вечері сідати.
Сіли до вечері
Мати з діточками,
Замість мали вечеряти —

Облилися сльозами...
Плаче мати гірко,
А діти питають:
«Мамо, мамо, де наш батько?
Чом з нами не вечеряють?»
«А наш, діти, батько
В Східній Україні,
Споминає Святий вечір
У своїй родині.
А там стара мати
За синами плаче,
Трьох їх мала — як соколи —
вже їх більше не побачить.
Синів повбивали,
Села попалили,
Більшовицькі дикі орди
руїни лишили.
Браття, не сумуйте,
В тугу не впадайте —
На солдатів України
Всю надію майте! [27]

Хочемо зауважити, що на Різдво 2022—2023 ця колядка ще виконувалася у традиційному варіанті, але вже за рік з'явилося багато варіантів, у яких бачимо фольклорну часову локалізацію.

Образ захисника рідної землі має давню фольклорну традицію: від казкових та легендарних героїв-змієборців до козаків-характерників, яких, за народними переказами, не бере ні шабля, ні стріла, ні куля. Навіть простий козак у пісенній традиції постає, перш за все, мужчиною-воїном, потенційним захисником, який, за потреби, покине дім та сім'ю й піде захищати рідну землю. Еволюції образу майже не відбувається, мабуть, через те, що не відбувається й зміни реалій щодо постійної загрози українській землі.

Епічний богатир у колядках та щедрівках асоціюється із конкретним парубком, у садибі якого співають колядку. Його наділяють усіма чеснотами: силою, звитягою, вправністю, доброю вдачею, гордістю та невідступністю. У воєнних колядках маємо збірний образ, три магичні літери, що стали власним іменем воїна-захисника — ЗСУ:

Ой, радуйся, Україно,
ЗСУ переможе! [24]

Образ Збройних Сил України набуває рис епічного богатира, незламного непереможного, який бореться із ворогом і обов'язково його здолає із допомогою вищих сил:

Наша родина —
Вся Україна,
І Збройні Сили,
І ТРО.
Під Божим стягом
Йдемо до звитяги.
Христос родився!
Славимо Його! [28]

При цьому словесна формула «Дякуємо Богу і ЗСУ!» повторюється і в колядці:

Хай всміхається усім
Щастя й доля,
Щоби падали з небес
Тільки зорі.
Ні ракети і ні попел
Не бажаєм —
Хай нас Бог і ЗСУ захищають! [29]

Така тотожність Божественних сил і воїнів-захисників є характерною і для образу Головнокомандувача Збройних Сил України Валерія Залужного, про якого у колядках згадують як про всемогутнє божество:

Це Залужний піде —
Враже військо відведе [30].

У авторському віншуванні повна довіра і надія на надприродну всемогутність Залужного проявляється у рядках:

Хай Залужний поміркуює —
свинособам смерть зготує [31].

Тут же бачимо традиційний прийом застосування синекдохи для зображення героїзму цілого народу в образі окремої людини — Героя-воїна.

У різдвяно-новорічних віншуваннях 2023—2024, окрім збірного образу ЗСУ, з'являються назви інших родів військ (ТРО, ППО)

В це Різдво, в це Різдво
Дружно вас вітаєм!
Хай же наше ППО
Всіх охороняє! [29]

Окремо варто сказати про зброю, яка стає ніби окремим персонажем (як у наведеній вище колядці, коли ППО — це ніби і техніка, і людина водночас), адже у ЗМІ було поширено наратив про «зброю, яка захистить Україну» — тобто роль людини-воїна при цьому дещо нівелюється. Якщо у традиційній колядці зображення зброї частіше має метафорично-алегоричну функцію: нею лякають, жахають, збирають військо; розбивають бра-

ми, змушуючи віддати панну: *Мечем звиває, війсьсько збирає; Мечиком звійнує, аж Львів ся здригнує* [5, с. 201, 210], то у сьогоденних фольклорних творах зброя — це засіб боротьби із окупантами, і нею може користуватися не лише захисник-воїн, а будь-хто:

Застеляйте столи, Ставте кулемети,
Радуйся! Ой, радуйся, земле,
Там кобзон їх чекає! [32]

Фігурують назви сучасної зброї, як української, так і ворожої: «байрактар», «джавелін», «стінгер», «кулемет», «Град», «шахед» тощо:

Коляд, Коляд, Коляда!
Дід на бабу погляда...
Неси, бабо, кулемет,
Я зіб'ю тобі «шахед»
При свічках щоб не сиділа,
Онучат наших гляділа...
Байрактар тягни з-під стріхи,
Діткам нашим він на втіху... [20]

або:

...Самі кращі в нас коляди,
Коли «Гради» є й снаряди [14].

Або:

Діставайте зброю, Та все кулеметну [24] /
Застеляйте столи, Ставте кулемети [32].

Водночас у народних та авторських творах постійно наголошується на єдності народу та армії, це ілюструють такі словосполучення, як «наші хлопці», «наші Воїни»; наказові форми дієслів «*та берімсь за зброю*», «*та женім з країни ворогів проклятих*»; або й безпосереднє зображення воїнів, які, хоча фізично перебувають далеко на фронті, насправді ніби разом із рідними святкують Різдво:

Наші Герої нас оберігають.
Разом із нами коляду співають [30].

У багатьох віншуваннях згадуються донати на ЗСУ: *В хлопців був щоб автомат — З вас поважненький донат* [31], а також висловлюються сподівання на допомогу союзників:

Сію-вію, посіваю,
Миру й злагоди бажаю!
Перемоги ЗСУ
І поразки путіну.
Щоб у новому році
Усі були на нашому боці,
Щоб нам допомагали,
Гроші й танки відсиляли... [33]

Загалом мотив єдності народу в боротьбі проти загарбників є наскрізним. Він реалізується не лише у закликах допомагати ЗСУ, але й у духовно-молитовному єднанні з воїнами:

*Ти за військо помолись
І співати знов берись:
«Ісусе на сині, дай щастя Україні,
Боже, Боже, Боже долю дай!» [30]*

Часова локалізація віншувань проявляється загалом у відтворенні у текстах актуальних реалій: власні імена, назви зброї, опис ситуації. Так, на початку 2022 року, коли російська армія була на підступах до Києва, у місті відчувалася скрута із деякими продуктами харчування, зокрема із хлібом, сіллю, крупами, цукром. Осінь-зима 2023 року характеризувалася постійними відключеннями електрики через ворожі обстріли. Українці мали проблеми з енерго-, водопостачанням, опаленням, по кілька днів були відсутні інтернет та мобільний зв'язок. Усі ці нормальні для мирного життя, але відсутні під час війни речі потрапили у тексти віншувань, як побажання: *Світла в хаті, Хліба в печі, Миру й радості малечі!* Також змінилися прохання колядників: якщо у традиційних щедрівках жадають їжі, пізніше — грошей, випивки, то воєнні тексти наповнені такими новаціями, як *генератор, модем, павербанк, донати, боєприпаси, снаряди тощо*:

*Коляд, коляд, колядниця
Ми прийшли до вас погріться
Ми без світла не підєм
Дайте тітко на модем!
Ми не просимо кров'янки —
Зарядить би павербанки...
Колядую, колядую
Генератор вухом чую,
І вай-фай роздачу бачу
Дайте трохи, бо заплАчу!
Коляд, коляд, колядниця
Дайте трохи зарядиться.
А зарядка не така,
Дайте перехідника!
В Україні нині свято,
Хочу всім нам побажати —
Світла в хаті, хліба в печі,
Щастя й радості малечі,
Рідний дім, а не в чужині,
Миру нашої Україні! [34]*

*Колядую, колядую
Генератор носом чую*

*Генератора замало —
Дайте, дядько, на соляру! [35]*

*Павербанк заряджає —
Христос ся рождає! [36]*

У іншому варіанті згадується Притула і його збори на ЗСУ, а також у зовсім неочікуваному контексті виринає образ Залужного:

*Колядин, колядин.
Павербанк лише один.
Можна хвильку зарядицца —
І Притулі гривень тридцять.
Павербанк цей ваш потужний,
Прямо сильний, як Залужний [18].*

Ще один цікавий приклад локалізації ми зустріли у колядці «Ой, радуйся, земле...», коли замість традиційної сакральної «троїстості» структури було додано ще один елемент: *А четвертий празник — /Наша Перемога, Радуйся!.. [37]*. З погляду міфологічно-обрядового — це абсолютно неприпустиме доповнення, але традиція сьогодні настільки нівельована, що цього не відчують ані виконавці-підлітки, ані споживачі (судячи з коментарів до відео) — отже, актуальність превалює, і твір сприймається позитивно.

Саме такі, «локалізовані» тексти найбільше претендують на категорію авторських. Але, як було вже сказано на початку, навіть за умови встановлення першого автора, вони поширюються, видозмінюються, набуваючи варіантів, при цьому зберігаючи ритміку, сталі формули й загальну структуру фольклорного твору.

Висновки. Українські віншування 2022—2024 років характеризуються, перш за все, формою розповсюдження: більшість їх побутує і передається у віртуальному просторі через месенджери, соціальні мережі, застосунки для створення та поширення відеофайлів. Безумовно, це накладає свої риси на фольклорний твір і дає змогу говорити про інтернет-фольклор як окремий жанровий різновид, що має свої особливості, зокрема проблему авторства й трансформації тексту під час його ретрансляції: «Водночас інтернет-фольклор варто розглядати як феномен комунікації, що виник завдяки симбіозу креативності (художності), анонімності (колективності або відмови від авторства), варіативності (мінливості), масовості (глобальності), мультимедійності (технологічності). Визначальною особливістю но-

вітнього інтернет-фольклору є гібридне поєднання усних, письмових, візуальних, аудіальних форм комунікації, тобто його мультимедійність...» [4]. Розглянувши колядки, щедрівки та віншування часу віїни, можемо сказати, що за певних умов ці тексти стають фольклорними: сприймаються фольклорним середовищем як «своє»; репостяться, проходячи певну обробку (дещо змінюються, доповнюються, наповнюються новим актуальним змістом, кілька текстів поєднуються в один, побутують у різних варіантах). При цьому суто авторські поезії, які не відповідають поетиці аналогічних народних творів, розповсюджуються значно менше і змін майже не набувають — тобто сприймаються мережевою спільнотою як «чужі» — об'єкт авторського права.

Поетика образів і загальна риторика сучасних віншувальних майже не відрізняється від традиційних, оскільки залишається, хоч і послаблена, ритуально-звичаєва традиція виконання даних творів. Водночас спостерігається часова локалізація та актуалізація текстів, пов'язана із реаліями сьогодення.

Семантично-комунікативна функція цих творів теж майже не змінюється: вони мають магичний характер, стають замовляннями-молитвами, що мають трансформувати майбутню реальність — і саме це робить їх надзвичайно актуальними у сучасному інфосвіті, де реальність спочатку формується як думка, і лише потім починає втілюватися у матеріальному світі колективними зусиллями багатьох людей.

- Кузьменко О.М. Стрілецька пісенність: фольклоризм, фольклоризація, фольклорність. Львів: Інститут народознавства НАН України, 2009. 294 с.
- Кузьменко О.М. Етико-естетичні доміанти образу ворога в українському фольклорі про Першу світову війну (образ «москаля»). Матеріали науково-практичної конференції «Восьмі всеукраїнські наукові фольклористичні читання, присвячені професору Лідії Дунаєвській». Київ, 2015. С. 6—8. URL: https://www.academia.edu/33027124/Етико_естетичні_домінанти_образу_ворога_в_українському_фольклорі_про_Першу_світову_війну_образ_москаля
- Відео у Фейсбук, Наталія Піпа від 27 грудня 2023 р. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=901139177808570> (дата звернення: 24.01.2024).
- Григоренко І. Інтернет-фольклор: основні теоретичні підходи до визначення поняття. Гуманітарний корпус: збірник наукових статей з актуальних проблем філософії, культурології, психології, педагогіки та історії. 2019. Вип. 23. Том 1. С. 70—72. URL: http://enpui.pnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28647/Nryhorenko_70_72.pdf?sequence=1
- Українська народна творчість. Колядки та щедрівки: Зимова обрядова поезія трудового року. Упорядкування, передмова і примітки О.І. Дея; відповідальний ред. М.Т. Рильський. Київ: Наукова думка, 1965. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Dei_Oleksii/Koliadky_i_schedrivky_vyd_1965/.
- Відео у Фейсбук. На Парижі від 1 січня 2023 року. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=359088463392153> (дата звернення: 24.01.2024).
- Повідомлення у Viber від Омельченка Ю.В., 52 роки, 27 грудня 2022 року.
- Повідомлення у Viber від Іваннікової Л., 59 років, грудень 2022 року, записано у Кривчиці (м. Львів).
- Красиков М. «Я не чоловік, а Німець». Фольклорні матеріали. Етнічна історія народів Європи: збірник наукових праць. Київ, 2004. Вип. 17. С. 126—132. URL: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2004/17/articles/20.pdf>
- Відеоповідомлення у Viber від Соляник І.М., 1986 р. н., від 7 січня 2023 року.
- Відео у Фейсбук, Зашковичі Oleg Voytiv. 25 грудня 2022 р. URL: <https://www.facebook.com/oleg.voytiv/videos/2326940327465429?idorvanity=260871604996045&locale=uk-UA> (дата звернення: 25.01.2023).
- Відео у ТікТок, публікатор Павло 6 січня 2023. URL: <https://www.tiktok.com/@paveldulodii2000/video/71855708825705478?q=y.yevchenko%20%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D0%B0&t=1706037217547> (дата звернення: 25.01.2024).
- Орки просять не називати росіян орками! UAnimals. 17 серпня 2022 р. URL: https://www.youtube.com/watch?v=NpJou5bpx9w&t=6s&ab_channel=UAnimals (дата звернення: 24.01.2024).
- Відео у Фейсбук, Так люблю той Львів, що бракує ми слів, 25 грудня 2023 р. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=191525020706834> (дата звернення: 24.01.2024).
- Іваннікова Л. «І ворог сам себе порубав». Біблійний мотив у фольклорі Південної України. 18 квітня 2022 р. URL: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid035cnZcN5a74xx9BR79c9bm4ojjNzo9bLJHccENnrsTRGsxSVU3FCgK2DebW9cfQrzl&id=100013493651062 (дата звернення: 01.02.2023 р.)
- Liudmyla Gorova Привіт. Що там, як ти там, Боже? 10 січня 2023 р. URL: <https://www.facebook.com/LiudmylaHorova> <https://www.facebook.com/LiudmylaHorova/posts/pfbid02jXjVHYCх6dCSUHk96nkKcv86SGgMan2qVUBcoEu2onoiftzJUBvQ2mg7TXcJVJKsl>
- Відео у Фейсбук, Центр Культури і Дозвілля, м. Шостка, 6 січня 2023 р. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=531280532094324>

18. Повідомлення у Viber від Іваннікової Л., 59 років, грудень 2022 року.
19. Повідомлення у Фейсбук від Іваннікової Л., 60 років, 19 грудня 2023 року.
20. Допис у Фейсбук, Zinaida Kosytska, 7 січня 2023. URL: <https://www.facebook.com/zinaida.kosytska.3/posts/pfbid023E3ymMkf9cXVrC2tskQYpavBTu-JtX6zSgLGxzSNPMYs7NweU1ctZsqbHknryhj2T1>
21. Нині Різдество Божого Дитяти — колядка. Колядник Тернопілля, 9 січня 2019. URL: https://www.youtube.com/watch?v=zkat-gzldGY&ab_channel=%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D0%9A
22. Відео у ТікТок, публікатор bogus_fesyk Богдан Фесик, 14 січня 2023 р. URL: https://www.tiktok.com/@bogus_fesyk/video/7188404617418444038?eq=mailto%3A%40bogus_fesyk&t=1678447934355 (дата звернення: 25.01.2023).
23. Допис у Фейсбук Zinaida Kosytska, 7 січня 2023. URL: <https://www.facebook.com/zinaida.kosytska.3/posts/pfbid02H5jHG2VErtVRex2H4mwzHVhMG-FJyxknWR5hkhfbn6sBVhDoZimB6E6kipavQoPdl>
24. Добрий вечір тобі пане господарю! Радуйся земле, твій народ відродився! Музика вільного народу/Українські хіти, 7 січня 2023 р. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=KNVYaULoGKQ> (дата звернення: 14 січня 2023 р.).
25. Відео у телеграм-каналі Сарненська міська рада, 13 січня 2023 р. URL: <https://t.me/samyrada2022/3878> (дата звернення: 25.01.2023).
26. Допис у Фейсбук Музика для вас. 8 січня 2023. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=897490644823337>.
27. Сумний святий вечір в 23 році, колектив Відродження НД, с. Старі Стрилиця, Анна Неупокоева, 18 грудня 2023 р. URL: https://www.youtube.com/watch?v=22weJoy-0Yc&ab_channel=%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D0%9D%D0%B5%D1%83%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B5%D0%B2%D0%B0 (дата звернення: 25.01.2023).
28. Відео у Фейсбук, Микола Акорди. Шабля Героїв, 25 грудня 2023 р. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=1020445189068506%20> <https://www.facebook.com/watch/?v=1020445189068506%20> <https://fb.watch/pPcNNW29k1/> (дата звернення: 14.01.2024).
29. Відео у Фейсбук, газета «Шепетівський вісник», 31 грудня 2023 р. URL: <https://www.facebook.com/watch/?v=742892410623292> (дата звернення: 14.01.2024).
30. Відео у Фейсбук. Львівський національний університет імені Івана Франка, 26 грудня 2023 р. <https://www.facebook.com/watch/?v=401486072310140> (дата звернення: 14.01.2024).
31. Відео у ТікТок, публікатор Aleksandrstanovskij, 7 січня 2023 р. URL: <https://www.tiktok.com/@aleksandrsta-povskij/video/7185867287138684165> (дата звернення: 25.01.2024).
32. Українська колядка на Новий Рік та Різдво 2024. Karina Lavet, 19 грудня 2022. URL: https://www.youtube.com/watch?v=W706j4pYHj4&ab_channel=%D0%9D%D0%90%D0%91%D0%86%D0%A1 (дата звернення: 25.01.2024).
33. Відео у ТікТок, публікатор tanya_yanchitska, 1 січня 2023 р. URL: https://www.tiktok.com/@tanya_yanchitska/video/7183682487170714886 (дата звернення: 23.01.2023).
34. Відео у ТікТок, публікатор Юлія Нетеребская, 6 січня 2023 р. URL: <https://www.tiktok.com/@juliane-terebetskaya/video/7185537985230818565?q=%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D0%B8%202023&t=1678451894327> (дата звернення: 25.01.2023).
35. Відео у ТікТок, публікатор alina 17051, 26 грудня 2022 р. URL: <https://www.tiktok.com/@alina17051/video/7181351372007214341?q=%22%22>

REFERENCES

- Kuzmenko, O. (2009). *Rifleman Songs: Folklorism, Folklorization, Folklore*. Lviv [in Ukrainian].
- Kuzmenko, O. (2015). Ethical and aesthetic dominants of the image of the enemy in Ukrainian folklore about the First World War (the image of the «Moscow». *Materials of the scientific and practical conference «Eight All-Ukrainian scientific folkloristic readings, dedicated to Professor Lidia Dunaevska»* (Рр. 6—8) Kyiv. Retrieved from: https://www.academia.edu/33027124/Етико_естетичні_домінанти_образу_ворога_в_українському_фольклорі_про_Першу_світову_війну_образ_москаля [in Ukrainian].
- Video on Facebook*. Natalia Pipa, 27.12.2023 Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=901139177808570> (Last accessed: 24.01.2024) [in Ukrainian].
- Grigorenko, I. (2019). Internet folklore: basic theoretical approaches to defining the concept. *Humanitarian corpus: collection of scientific articles on current problems of philosophy, cultural studies, psychology, pedagogy and history* (Issue 23, vol. 1, pp. 70—72). Retrieved from: http://en-puir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/28647/Hryhorenko_70_72.pdf?sequence=1 [in Ukrainian].
- Day, O., & Rylskyi, V. (Ed.). (1965). *Ukrainian folk art. Carols and gifts: Winter ritual poetry of the working year*. Kyiv: Naukova dumka. Retrieved from: https://chtyvo.org.ua/authors/Dei_Oleksii/Koliadky_i_schedrivky_vyd_1965/ [in Ukrainian].
- Video on Facebook*. Na Paryzhi, 01.01.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=359088463392153> (Last accessed: 24.01.2024) [in Ukrainian].
- Message on Viber from Omelchenko Yu., 52 years old, 27.12.2022* [in Ukrainian].
- Message on Viber from Ivannikova L., 59 years old. December 2022, recorded in Kryvchytsa (Lviv)* [in Ukrainian].

- Krasykov, M. (2004). «I am not a man, but a German». Folklore materials. *Ethnic history of the peoples of Europe: a collection of scientific works*. (Issue 17, pp. 126—132). Kyiv. Retrieved from: <http://ethnic.history.univ.kiev.ua/data/2004/17/articles/20.pdf> [in Ukrainian].
- Viber video message from I. Solianyuk, born in 1986, 07.01.2023 [in Ukrainian].
- Video on Facebook, Zashkovychi Oleg Voytiv, 25.12.2022. Retrieved from: https://www.facebook.com/oleg.voytiv/videos/2326940327465429?idorvanity=260871604996045&locale=uk_UA (Last accessed: 25.01.2023) [in Ukrainian].
- TikTok videos, published by Pavlo. 06.01.2023. Retrieved from: <https://www.tiktok.com/@paveldulodii2000/video/7185570882570505478?q=y.yevchenko%20%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D0%B0&t=1706037217547> (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].
- Orcs ask not to call Russians Orcs! UAnimals. 17.08.2022. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=NpJou5bpx9w&t=6s&ab_channel=UAnimals (Last accessed: 24.01.2024).
- Video on Facebook, I love that Lviv so much that we lack words, 25.12.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=191525020706834> (Last accessed: 24.01.2024) [in Ukrainian].
- Ivannikova, L. «And the enemy cut himself down». *Biblical motif in the folklore of Southern Ukraine*, 18.04.2022. Retrieved from: https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=pfbid035cnZcN5a74xx9BR79c9bm4ojjNzo9bLJHccENnrsTRGsxSVU3FCgK2DebW9cfQrzl&id=100013493651062 (Last accessed: 01.02.2023) [in Ukrainian].
- Liudmyla Gorova. Hello. What is there, how are you there, God? 10.01.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/LiudmylaHorova/posts/pfbid02jXjVHYCxb6dC-SUHk96nkKcv86SGgMan2qVUBcoEu2onoiftzJUb-vQ2mg7TXcJVJKsl> (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].
- Video on Facebook, Center of Culture and Leisure in Shostka, 06.01.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=531280532094324> (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].
- Message on Viber from Ivannikova L., 59 years old, 19.12.2022 [in Ukrainian].
- Message on Facebook from Ivannikova L., 60 years old, 19.12.2023 [in Ukrainian].
- Post on Facebook by Zinaida Kosytska, 07.01.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/zinaida.kosytska.3/posts/pfbid023E3ymMkf9cXVrC2tskQYpavB-TuJtX6zSgLGxzSNPMYs7NweU1ctZsqbHknryhj2Tl> (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].
- Today, the Christmas of the Child of God is a carol. *Wassailer. Ternopil*, 09.01.2019. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=zKAt-gzldGY&ab_channel=%D0%9A%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%BD%D0%B8%D0%BATernopil. (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].
- TikTok videos, published by bogus_fesyk, 14.01.2023. Retrieved from: https://www.tiktok.com/@bogus_fesyk/video/7188404617418444038?q=mailto%3A%40bogus_fesyk&t=1678447934355 (Last accessed: 25.01.2023) [in Ukrainian].
- Post on Facebook by Zinaida Kosytska, 07.01.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/zinaida.kosytska.3/posts/pfbid02H5jHG2VErtVRex2H4mwzHVh-MGFjyxknWPr5hkhfbn6sBVhDoZimB6E6kipavQoP-dl> (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].
- Good evening to you, master! Rejoice, earth, your people are reborn! *Music of the free people/Ukrainian hits*, 07.01.2023. Retrieved from: <https://www.youtube.com/watch?v=KNVYaULoGKQ> (Last accessed: 14.01.2023) [in Ukrainian].
- Video in the Telegram channel of the Sarna City Council, 13.01.2023. Retrieved from: <https://t.me/sarnyrada2022/3878> (Last accessed: 25.01.2023) [in Ukrainian].
- Post on Facebook by Music for you, 08.01.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=8974906-44823337> (Last accessed: 14.01.2024) [in Ukrainian].
- A sad Christmas Eve in the year 23, the Renaissance ND group, *Stari Strilyshcha, Anna Neupokoeva*, 18.12.2023. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=22weJoy-0-Yc&ab_channel=%D0%90%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D0%9D%D0%B5%D1%83%D0%BF%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%B5%D0%B2%D0%B0 (Last accessed: 25.01.2023) [in Ukrainian].
- Video on Facebook, Mykola Akordych Sword of Heroes, 25.12.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=1020445189068506%20https://fb.watch/pP-cNNW29k1/> (Last accessed: 14.01.2024) [in Ukrainian].
- Video on Facebook, newspaper «Shepetivsky Visnyk», 31.12.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=742892410623292> (Last accessed: 14.01.2024) [in Ukrainian].
- Video on Facebook, Ivan Franko National University of Lviv, 26.12.2023. Retrieved from: <https://www.facebook.com/watch/?v=401486072310140> (Last accessed: 14.01.2024) [in Ukrainian].
- TikTok videos, published by Aleksandrstanovskij, 07.01.2023. Retrieved from: <https://www.tiktok.com/@aleksandrstanovskij/video/7185867287138684165> (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].
- Ukrainian carol for the New Year and Christmas 2024. *Karina Lavet*, 19.12.2022. Retrieved from: https://www.youtube.com/watch?v=W706j4pYHj4&ab_channel=%D0%9D%D0%90%D0%91%D0%86%D0%A1 (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].
- TikTok videos, published by tanya_yanchitska, 01.01.2023. Retrieved from: https://www.tiktok.com/@tanya_yanchitska/video/7183682487170714886 (Last accessed: 23.01.2023) [in Ukrainian].
- TikTok videos, published by Julia Neterebskaya, 06.01.2023. Retrieved from: <https://www.tiktok.com/@julianetereb>

skaya/video/7185537985230818565?q=%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D0%B8%202023&t=1678451894327 (Last accessed: 25.01.2023) [in Ukrainian].

TikTok videos, published by alina17051, 26.12.2022. Retrieved from: <https://www.tiktok.com/@alina17051/video/7181351372007214341?q=%22%D0%B4%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%B5%20%D1%82%D1%96%D1%82%D0%BA%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BC%22&t=1706350655485> (Last accessed: 25.01.2023) [in Ukrainian].

TikTok videos, published by annasenyk, 01.12.2022. Retrieved from: https://www.tiktok.com/@ann.a_senyk/video/

7172150382171360518?q=%22%D0%B4%D0%B0%D0%B9%D1%82%D0%B5%20%D1%82%D1%96%D1%82%D0%BA%D0%BE%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BC%22&t=1706350655485 (Last accessed: 25.01.2023) [in Ukrainian].

TikTok videos, published by fonzwillig, 07.01.2024. Retrieved from: <https://www.tiktok.com/@fonzwillig/video/7321418808621567237?q=%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%B4%D0%BA%D0%B8%202023%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%20%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D1%83&t=1706450537422> (Last accessed: 25.01.2024) [in Ukrainian].